

"δεν συμβιβαζόταν με τίποτα, με κανένα κατεστημένο"

interview

Ο Γιώργος Στασινάκης μας "ξεναγεί" στον μαγικό κόσμο του Καζαντζάκη

Στον μαγικό λογοτεχνικό κόσμο του μεγαλύτερου Έλληνα λογοτέχνη, του Νίκου Καζαντζάκη, μας "ξεναγεί" ο γνωστός Καλαματιανός συγγραφέας και ερευνητής Γιώργος Στασινάκης. Το βιβλίο του "Δρόμοι ζωής - στα χνάρια του Νίκου Καζαντζάκη 1989 - 2019", που κυκλοφορεί από την "Κάπα Εκδοτική", αποτελεί ένα μόνο τμήμα της πλούσιας δράσης του ίδιου, ως πρόεδρου της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Καζαντζάκη.

Συνέντευξη στη Γιούλα Σαρδέλη

■ **Εχετε καιρό να έρθετε στην Ελλάδα και σας κρατάει μακριά μας και η πανδημία. Σας δίνει τουλάχιστον λίγη χαρά το γεγονός ότι μέσα σε μια τόσο δύσκολη συνθήκη βγήκε αυτό το βιβλίο;**

Βέβαια, βέβαια. Το βιβλίο είχε βγει εδώ και λίγο καιρό, αλλά τα νέα που έχω από τις διάφορες πόλεις και τους αναγνώστες με χαροποιούν πάρα πολύ.

■ **Πώς είναι η ανταπόκριση του αναγνωστικού κοινού; Τι σας λέει ο εκδοτικός σας οίκος;**

Τα σχόλια είναι πολύ καλά και έρχονται από εφημερίδες επαρχιακές και από αθηναϊκές. Τα "Νέα" έγραψαν ότι είναι ένα συναρπαστικό οδοιπορικό. Εγραψαν η "Γνώμη Πατρών", η "Πελοπόννησος", οι κρητικές εφημερίδες, τα έντυπα στην Θεσσαλία, η "Μακεδονία", πολλές εφημερίδες.

■ **Θα λέγατε ότι είναι το επιστέγασμα όλης σας της έρευνας, ότι είναι ένα έργο ζωής για σας;**

Βεβαίως είναι έργο ζωής. Και ο τίτλος "Δρόμοι ζωής" δεν είναι τυχαίος. Κατά τη διάρκεια της έρευνας εντυπωσιάστηκα από πολλά πράγματα. Αλλά πρώτα από όλα από τον ίδιο τον Καζαντζάκη. Στο βιβλίο μου αναφέρω τους λόγους που τόσο αγάπησα και εκτίμησα τον Καζαντζάκη, για το πρόσωπο, την ζωή του, το έργο του, την απλότητά του, τις μεγάλες του γνώσεις, για το γεγονός ότι ασχολήθηκε με όλα τα λογοτεχνικά είδη. Όλα τα αναφέρω στο βιβλίο μου. Δεύτερον, είχα την ευτυχία να συναντήσω πολλούς Έλληνες της διασποράς που με εντυπωσίασαν. Επισκέφθηκα πόλεις και χώρες που ο Καζαντζάκης είχε πάει εδώ και 100 χρόνια. Στην Σιγκαπούρη είχε πάει και αναφέρει ένα λιμανάκι με κάτι φαράδες και έτσι... πήγα κι εγώ. Φυσικά δεν είναι η Σιγκαπούρη τώρα μια πόλη γραφική με φαράδες, ούτε με λιμανάκια, είναι μια μεγάλη πόλη. Στην Νάξο, πήγα μετά από τόσα χρόνια που είχε πάει ο Καζαντζάκης. Επίσης μίλησα για τον Καζαντζάκη σε πόλεις και σε χώρες και σε χωριά που δεν είχαν ιδέα για εκείνον. Αγόρασα τα βιβλία του, ιδρύσαμε τμήματα παντού με τη Διεθνή Εταιρεία Φίλων Καζαντζάκη, έχουμε τμήματα σε 131 χώρες. Δηλαδή αντιπροσώπους, που ενδιαφέρονται για τον Καζαντζάκη. Η εταιρεία συνεχίζει ακόμα και μέσα στην περίοδο της Covid, να λειτουργεί μια χαρά. Έχουμε μια συντονιστική επιτροπή και πρόσφατα είχε συνεδρίαση, από όλες τις χώρες στον κόσμο. Δημοσιεύουμε ένα δελτίο, το "Synthesis" κάθε 4 μήνες, με νέα για την Εταιρεία, και κάθε χρόνο βγαίνει το περιοδικό η "Κρητική Ματιά". Είμαστε ανεξάρτητοι, πολιτικά, θρησκευτικά, οργανωτικά, το υπουργείο δεν μας δίνει πενήτα και ούτε θέλουμε να μας δίνει τίποτα, είμαστε μια χαρά και μόνοι μας, γιατί όταν αγαπάς

κάτι, όταν αγαπάς τον Καζαντζάκη, θυσιάζεσαι. Δεν χρειάζεται να "ζητιανεύεις" εδώ κι εκεί χρήματα κτλ. Δεν χρειάζονται αυτά.

■ **Αυτή την ανεξαρτησία νομίζω θα την ήθελε και ο ίδιος ο Καζαντζάκης.**

Μου αρέσει ο τίτλος του βιβλίου της Ελένης, της γυναίκας του "Ο ασυμβίβαστος". Είναι περιφημος τίτλος. Το έγραψε στα Γαλλικά και ο γαλλικός τίτλος δεν είναι ακριβώς ο σωστός "Le dissident". Ήταν αυτοί που ήταν εναντίον του κομμουνιστικού καθεστώτος, οι αντιφρονούντες. Αλλά η Ελένη βρήκε έναν πολύ καλό τίτλο. Ο "Ασυμβίβαστος" είναι ο καλύτερος τίτλος, γιατί εκείνος δεν συμβιβαζόταν με τίποτα, ούτε με το θρησκευτικό, ούτε με το πολιτικό, ούτε με το λογοτεχνικό κατεστημένο. Ήθελε να πάρει το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας αλλά τον κατέκριναν και δεν το πήρε ποτέ. Αλλά δεν πειράζει. Γιατί και ο Κάφκα δεν το πήρε και ο Προυστ. Και είναι πασίγνωστοι.

■ **Εμπλέκονται και θέματα πολιτικής. Θυμάστε που έχουν προτείνει για το Νόμπελ Ειρήνης ανθρώπους που... μόνο ειρήνη δεν έκαναν;**

Έχει γίνει, έχει δοθεί για πολιτικούς λόγους σε πρόσωπα που δεν είχαν κάνει τίποτα για την ειρήνη.

■ **Παλιότερα υπήρχε η άποψη ότι "ο Καζαντζάκης είναι για ώριμους αναγνώστες και δύσκολος". Επικρατούσε για αρκετά χρόνια. Τώρα πώς το ακούτε αυτό, ισχύει;**

Θεωρείτο δύσκολος για την γλώσσα του. Η γλώσσα του Καζαντζάκη, λένε, είναι "κρητική", αλλά είναι ψέματα. Δεν είναι κρητική. Τι λέει ο Καζαντζάκης; "Με πήρε η Ελένη, ο Πρεβελάκης, ο Σικελιανός, οι φίλοι μου, στην επαρχία". Έτσι εκείνος μετά έπαιρνε τις λέξεις από τα στόματα των ανθρώπων και τα έβαζε στο έργο του. Είναι πανελλήνια γλώσσα αυτή που γράφει. Οι νέοι όμως

Ο Γιώργος Στασινάκης γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1941 και φοίτησε στο Γαλλικό Κολλέγιο Δελασάλ «Άγιος Παύλος» στον Πειραιά. Σπούδασε στο Μπορντό της Γαλλίας Πολιτικές Επιστήμες, Νομικά και Δημόσιο Δίκαιο. Μετά τις σπουδές του εγκαταστάθηκε στη Γενεύη της Ελβετίας, όπου εργάστηκε αρχικά ως βοηθός αντιπροσώπου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, στη συνέχεια ως βοηθός κοσμήτορα της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Γενεύης και τέλος ως ανώτερο διοικητικό και νομικό στέλεχος του CERN (Ευρωπαϊκός Οργανισμός Πυρηνικών Ερευνών) μέχρι τον Δεκέμβριο του 2005, οπότε συνταξιοδοτήθηκε. Έχει λάβει έως σήμερα 3 σημαντικές τιμητικές διακρίσεις: Ιππότης του Εθνικού Τάγματος Αξίας (1996) από τη Γαλλική Δημοκρατία, Πρεσβευτής Ελληνισμού (2008) από την Ελληνική Πολιτεία και Επίτιμος Δημόσιος (2007) του Δήμου «Νίκος Καζαντζάκης». Είναι ιδρυτής και πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής της Διεθνούς Εταιρείας Φίλων Νίκου Καζαντζάκη (ΔΕΦΝΚ), ενώ κατέχει επίσης τη θέση του αρχισυντάκτη της ετήσιας επιθεώρησης "Le regard Crétois" και του ενημερωτικού δελτίου "Synthesis", που αποτελούν εκδόσεις της ΔΕΦΝΚ. Είναι μέλος της Διεθνούς Ένωσης Γαλλόφωνου Τύπου και ένας από τους σημαντικούς δωρητές του Μουσείου Νίκου Καζαντζάκη στη Μυρτιά της Κρήτης. Έχει δώσει πολλές διαλέξεις και έχει ταξιδέψει με δικά του έξοδα σε 96 χώρες για τη διάδοση του έργου και της σκέψης του Καζαντζάκη σε ολόκληρο τον κόσμο.

δυστυχώς σήμερα δεν τον διαβάζουν. Γι' αυτό κάνουμε εμείς πολλές εκδηλώσεις σε σχολεία, όπως και Λέσχη Ανάγνωσης. Ακόμα και στην Δανία ιδρύσαμε Λέσχη, στον Καναδά, στην Αργεντινή, για να κινήσουμε το ενδιαφέρον του κόσμου. Πρέπει να βρούμε τρόπους. Βρίσκονται οι τρόποι, γιατί ο Καζαντζάκης είναι διαχρονικός και επίκαιρος. Παίρνεις και διαβάζεις ένα έργο του - τώρα ετοιμάζουμε το περιοδικό μας και ο καθηγητής ο κ. Γουνελάς από την Θεσσαλονίκη έγραψε ένα ωραίο άρθρο. Λέγεται "Νίκος

Καζαντζάκης και οι πρόσφυγες". Μας παραπέμπει στους "Αδερφοφάδες". Το είχε σκεφτεί από τότε ο Καζαντζάκης το ζήτημα αυτό. Τόσο μπροστά ήταν, ως προς τον άνθρωπο, την προστασία του ανθρώπου, τον σεβασμό στον άνθρωπο.

■ **Επόμενα σχέδια για κάτι καινούριο; Υπάρχει κάποιο βιβλίο στο συρτάρι;**

Εμείς έχουμε δώσει προτεραιότητα στα επόμενα έτη μόνο σχετικά με τον Καζαντζάκη. Ετοιμάζουμε εκδηλώσεις με κεντρικό άξονα "Καζαντζάκης στα σχολεία".

■ **Είπατε για τους νέους ότι δεν τον ξέρουν, πρέπει να έχει κάποιο μεγάλο μερίδιο "ευθύνης" και το υπουργείο Παιδείας. "Πόσος" Καζαντζάκης υπάρχει στα σχολικά εγχειρίδια;**

Ξέρετε από τότε διαβάζεται ο Καζαντζάκης στα σχολεία; Από το 1974. Πέθανε το '57 και το '74 τον έβαλαν μέσα στα σχολεία. Όταν ήρθε ο Παπανδρέου (ο μεγάλος) είτε το '65 ότι θα μπαίνει ο Καζαντζάκης στα σχολικά εγχειρίδια. Εγινε επανάσταση τότε, έλεγαν "όχι". Και το κατόρθωσε μετά η κυβέρνηση Καραμανλή το '74. Υπάρχει ο Καζαντζάκης στα σχολεία.

■ **Υπάρχει, αλλά ίσως σε μικρή έκταση.**

Δεν βρίσκεται ίσως το υπουργείο Πολιτισμού ενδιαφέρον στο θέμα αυτό; Δεν υπάρχει ενδιαφέρον.

Από την παρουσίαση του βιβλίου:

«Προερχόμενος από την Ελλάδα, από μια "κλειστή", όπως θα 'λεγε ο Henri Bergson, παραδοσιακή κοινωνία και ζώντας στη Γαλλία, σε μια κοινωνία "ανοιχτή", η ανάγνωση των έργων του Νίκου Καζαντζάκη με σημάδεψε βαθιά και σε πολλά επίπεδα. Η ανακάλυψη διαφορετικών πολιτισμών, λαών και συγγραφέων, ελάχιστα γνωστών ή και άγνωστων για μένα, μου άνοιξε νέους ορίζοντες. Οι ανησυχίες μου βρήκαν απάντηση και η ζωή μου απέκτησε καινούριο νόημα, καθώς αναδύθηκε από μέσα μου ό,τι πιο σημαντικό για τον άνθρωπο, την κοινωνία και τις αληθινές αξίες. Ακριβώς όπως λέει το απόφθεγμα του Αραβιού ποιητή που σταχυολογεί ο Καζαντζάκης: "Η Μέκκα που γυρεύεις βρίσκεται μέσα στην καρδιά σου". Μου επέτρεψε, επίσης, να είμαι πιο ανεκτικός σε επίπεδο πνευματικό, πολιτικό και πολιτισμικό, ευαισθητοποιημένος ως προς την ανθρώπινη "συνύπαρξη", υιοθετώντας τελικά τη φράση του Γάλλου συγγραφέα Roger Vaillant: "Μ' αρέσουν οι γυμνοί άνθρωποι, αυτοί που δεν διακατέχονται απ' αυτό που κατέχουν"». Τα περιεχόμενα του βιβλίου είναι χωρισμένα στα εξής κεφάλαια: Εισαγωγή από τον Peter Bien, Τριάντα χρόνια ενέργειας στα χνάρια του Καζαντζάκη, Γιατί ο Καζαντζάκης;, Ο γύρος του κόσμου σε 30 χρόνια, Οδοιπορικό χωρίς σύνορα, Ελληνική Διασπορά, Δραστηριότητες με τους νέους, Καλλιτεχνικές εμπνεύσεις, Τόποι διαμονής και δημιουργίας, Ζορμπάς, Μουσείο Νίκου Καζαντζάκη, Χρονολόγιο Νίκου Καζαντζάκη, Διεθνής Εταιρεία Φίλων Νίκου Καζαντζάκη, Επιθεώρηση: "Le Regard Cretois - Η Κρητική Ματιά - The Cretan Glimpse - La Mirada Cretense".